

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Овчаренко Наталії Анатоліївни про дисертаційну роботу Зуба Георгія Вікторовича «Підготовка майбутніх фахівців музичного мистецтва до керівництва аматорськими інструментальними колективами в умовах університету», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність обраної теми. У сучасних умовах розквіт українського суспільства, у значній мірі, залежить від виховання молодого покоління на засадах ідей гуманізму, що передбачає всебічний розвиток особистості як найвищої суспільної цінності, удосконалення її інтелектуальних і творчих здібностей. Тому, як доречно зазначає автор роботи, у системі сучасної вітчизняної освіти особливе місце належить аматорському мистецтву, що є інформальним компонентом освіти і втілює бажання молоді реалізувати свої художньо-естетичні потреби та творчі здібності у межах аматорських інструментальних колективів.

Відповідно, зростає нагальність вирішення заявленої в дисертації проблеми підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до керівництва аматорськими інструментальними колективами в умовах університету, оскільки їх просвітницька діяльність спрямована на залучення молоді до найкращих зразків музичного мистецтва, різних стилів, форм, жанрів засобами аматорського інструментального виконавства. Підготовка таких фахівців відбувається на основі національної законодавчо-нормативної бази: Закону України «Про вищу освіту» (редакція від 01.01.2019 р.), Національної рамки кваліфікацій (2011 р.) та ін.; нормативно-законодавчих актів, як: «Положення про народний (зразковий) аматорський колектив (студію)» (2013) та ін.

Зазначимо, що актуальність дисертаційного дослідження не викликає сумнівів, оскільки підготовка майбутніх фахівців музичного мистецтва до керівництва аматорськими інструментальними колективами в умовах університету ще не була предметом окремого дослідження. Доцільною вважаємо думку дисертанта щодо суперечностей, які гальмують означену підготовку, зокрема: між необхідністю якісної підготовки майбутніх керівників аматорських інструментальних колективів та відсутністю розробленої моделі підготовки в умовах університету.

Дисертаційна робота Зуба Георгія Вікторовича входить до комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри початкової і професійної освіти «Сучасні освітньо-виховні технології в підготовці вчителів» (ДР № 0111U008876) Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Тему дослідження затверджено Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 9 від 22 грудня 2017 року).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертаційній роботі.

Аналіз дисертації показав, що Зуб Георгій Вікторович ґрунтовно розкрив хід та результати дослідження проблеми підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до керівництва аматорськими інструментальними колективами в умовах університету. Структура дисертації цілісна та містить анотацію, таблицю змісту, вступ, три розділи з висновками до них, загальні висновки, список використаних джерел (309 найменувань, із них 20 іноземною мовою) та 14 додатків на 66 сторінках. Дисертація містить 11 таблиць, 16 рисунків. Загальний обсяг дисертації – 322 сторінки, з яких основного тексту – 206 сторінок.

В анотації до дисертаційної роботи стисло розкривається сутність дослідження із зазначенням його наукової новизни та практичного значення.

У вступі обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми та окреслено науковий апарат, який, на наш погляд, сформульовано науково грамотно і коректно. Відповідно до поставленої мети, а саме: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до керівництва аматорськими інструментальними колективами в умовах університету, поставлено 5 завдань та виокремлено доцільні методи дослідження, як: теоретичні (аналіз, синтез, узагальнення, обґрунтування структури та моделі досліджуваного явища), емпіричні (педагогічний моніторинг, педагогічний експеримент), статистичні (кількісного та якісного аналізу емпіричних даних, обробки результатів педагогічного експерименту, встановлення статистичної значущості результатів дослідження та їхньої кількісно-якісної інтерпретації).

Визначені завдання послідовно реалізуються протягом усього дослідження на засадах авторської концепції.

У першому розділі розкриваються результати вирішення першого і другого завдань дослідження. На основі всебічного системного аналізу законодавчих і нормативних документів, літератури дисертант з'ясовує стан вивчення означеної проблеми не тільки у вітчизняній педагогічній теорії, а і в зарубіжних країнах, як: Республіка Німеччина, Велика Британія, Шотландія, США та доходить висновку, що проблема підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до керівництва аматорськими інструментальними колективами в умовах університету ще не була предметом цілісного наукового пошуку.

Значеннєвим надбанням дисертації є аналіз сучасної практичної діяльності університетів щодо наявності підготовки майбутніх фахівців за кваліфікацією «керівник аматорського колективу», дисциплін або окремих тем, що стосуються аматорського мистецтва у програмах дисциплін професійного спрямування. За результатами такого аналізу дисертант акцентує увагу на відсутності в навчальних планах дисциплін, що розкривають особливості роботи саме з аматорськими інструментальними колективами. Важливість вивчення цих питань підтверджено наведеними у підрозділі 1.3 результатами опитування викладачів та студентів.

З метою обґрунтування теоретичних засад окресленої проблеми автором дисертаційної роботи доцільно створено тезаурус наукового дослідження підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до керівництва аматорськими інструментальними колективами в умовах університету, який включає три групи понять: до першої групи увійшли ті, що характеризують аматорське інструментальне виконавство; другу групу складають поняття, що визначають професійну компетентність майбутніх фахівців музичного мистецтва як керівників аматорських інструментальних колективів; до третьої групи віднесено поняття, що розкривають зміст, форми та методи підготовки керівників аматорських інструментальних колективів в умовах університету (с. 39 дис.).

Вагомими на наш погляд, є результати теоретичного дослідження щодо спорідненості й різниці понять «аматорське мистецтво» як загальне для всіх видів та форм непрофесійної творчості, що охоплює дві сфери непрофесійної діяльності людини: дозвілля і просвітництво та «самодіяльне мистецтво» як часткове, що характеризує непрофесійну творчу діяльність людей радянської епохи й має ідеологічну спрямованість (с. 53 дис.). Як позитивне відзначимо і те, що у виявленні сутності інструментального виконавства та його місця в сучасній вищій освіті в науково-теоретичній думці, автором застосовано історичний і аналітичний підходи, які надали можливість визначити, що «аматорський інструментальний колектив» є творчим виконавським колективом, діяльність якого здійснюється на основі соціокультурних інститутів та має конкретну форму, є соціально контрольованою й педагогічно спрямованою, орієнтована на стилі професійного (академічного) та естрадного мистецтва, метою якого є всебічний розвиток його учасників та задоволення запитів слухацької аудиторії (с. 53 дис.).

До наукових здобутків дисертаційної роботи слід віднести визначення видів діяльності керівника аматорського інструментального колективу: стратегічної, організаційно-педагогічної, аналітичної, концертно-виконавської. Імпонує особлива увага автора до окреслення функцій керівника колективу як фасилітатора відповідно до етапів діяльності.

Згідно з *третьім завданням* дослідження, яке розкрито у *другому розділі* дисертації, автором роботи обґрунтовано структуру професійної компетентності майбутнього фахівця музичного мистецтва як керівника аматорського інструментального колективу, що містить змістовий, функціональний та мотиваційно-особистісний компоненти.

Значеннями, вважаємо, результати виконаного *четвертого завдання* дослідження, що розкривають детальне обґрунтування критеріїв, показників сформованості професійної компетентності майбутніх керівників аматорських інструментальних колективів, як: когнітивний (професійні та педагогічні знання, знання щодо керівництва персоналом та фасилітації), операціонально-діяльнісний (професійні та педагогічні уміння, здатність до саморозвитку у площині керівництва аматорськими інструментальними колективами), розвивально-творчий (мотиви розвитку професійної компетентності керівника аматорських інструментальних колективів; комунікативні та організаторські уміння і навички; здатність до запобігання конфліктам), а також – рівнів сформованості означеного явища: високий, середній, низький.

Привертає увагу доцільний відбір методик для діагностики сформованості компонентів професійної компетентності майбутніх керівників аматорських інструментальних колективів, значна кількість із них – авторські.

Сутнісним ядром дисертації Зуба Георгія Вікторовича є розроблена, обґрунтована і експериментально перевірена модель підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до керівництва аматорськими інструментальними колективами в умовах університету, що складається з чотирьох блоків: цільового, теоретико-конструктивного, організаційно-процесуального та результативного, що становило *п'яте завдання* дослідження. Наданий аналіз перебігу й результатів експериментального дослідження, детально розкритий у *третьому розділі* дисертації, свідчить про ґрунтовність проведеної практичної роботи та ефективність означеної моделі.

Наукова новизна результатів дослідження. Особливо вагомим здобутком дисертаційної роботи є те, що *вперше* обґрунтовано модель підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до керівництва аматорськими інструментальними колективами в умовах університету, що спирається на види та особливості професійної діяльності керівника аматорського інструментального колективу й складається з чотирьох блоків: цільового, теоретико-конструктивного, організаційно-процесуального та результативного. Позитивним вбачається і *уточнення* та розширення характеристики поняття «діяльність керівника аматорського інструментального колективу», обґрунтування структури професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва як керівників аматорських інструментальних колективів; визначення групи критеріїв (когнітивний, операціонально-діяльнісний, розвивально-творчий), показників та рівнів її сформованості (низький, середній, високий); удосконалення процесу підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до керівництва аматорськими інструментальними колективами. У дисертації подальшого розвитку дістали положення щодо сутності аматорського інструментального виконавства, його місця в системі сучасної освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації, та їх достовірність.

Обґрунтованість сформульованих у дисертації положень, висновків забезпечується різноманітністю джерельної бази. Їх достовірність підтверджена добором системи методів дослідження, відповідних його предмету, меті й завданням; дослідно-експериментальною перевіркою моделі підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до керівництва аматорськими інструментальними колективами; поєднанням кількісного та якісного аналізу отриманих даних із застосуванням методів математичної статистики, а також позитивними наслідками впровадження результатів дослідження, що підтверджено в процесі обговорення на численних конференціях різного рівня, а саме:

- міжнародних: «Новина та за напреднали наука – 20182 (Софія, 2018); «Trends of modern science» (Sheffield, 2018); «Nauka: teoria i praktyka-2019» (Przemyśl, 2019); «Новини на научния прогрес-2019» (Софія, 2019);

- всеукраїнських: «Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології» (Запоріжжя, 2018); «Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика» (Харків, 2018); «Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень» (Київ, 2019); «Традиційна культура в умовах глобалізації: синергія традиції та інновації» (Харків, 2019).

Результати дослідження обговорювались та набули позитивної оцінки на засіданнях кафедри початкової і професійної освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди (упродовж 2015 – 2018 рр.).

Значущість результатів дослідження для науки й практики та можливі шляхи їх використання.

Результати дисертаційного дослідження є науково і практично вагомими для підвищення рівня професійної компетентності майбутніх керівників аматорських інструментальних колективів: когнітивний, оскільки:

- визначено концептуальні положення дослідження, які розвивають теорію і практику підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до керівництва аматорськими інструментальними колективами в умовах університету;

- розроблено і впроваджено методи діагностики рівня сформованості професійної компетентності майбутніх керівників аматорських інструментальних колективів;

- обґрунтовано та експериментально перевірено модель підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до керівництва аматорськими інструментальними колективами в умовах університету.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях.

Результати дисертаційної роботи висвітлено в 16 публікаціях (із них 15 – одноосібні), зокрема: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті у періодичних зарубіжних виданнях, 9 публікацій у матеріалах наукових конференцій.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації, відповідає існуючим вимогам, повністю відбиває особливості проведеного дослідження та його результати.

Зауваження та побажання щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дослідження Зуба Георгія Вікторовича, зазначимо, що дисертація не позбавлена **окремих недоліків і дискусійних положень**. Виділимо основні з них:

1. У визначенні сутності поняття «аматорський інструментальний колектив» (с. 53 дис.), ви зазначаєте, що він має конкретну форму, яка є педагогічно спрямованою. Разом з тим у дисертації вказано, що аматорське мистецтво охоплює дозвілля та просвітництво. Виникає питання, чи завжди аматорський інструментальний колектив має педагогічну спрямованість, як, наприклад, в умовах дозвілля?

2. У визначенні означеного поняття, виникає ще питання, чому діяльність аматорського інструментального колективу орієнтована тільки на стилі професійного (академічного) та естрадного мистецтва?

3. Враховуючи важливість запропонованих у дисертації принципів організації підготовки майбутніх керівників аматорських інструментальних колективів, доцільно було б більш детально розкрити реалізацію принципу професійно-педагогічної спрямованості.

4. На другому етапі реалізації формувального експерименту, важливого значення набуває опанування майбутніми фахівцями музичного мистецтва практичними вміннями роботи над музичними творами, зміст яких варто було б розкрити більш детально

5. Вважаємо, що робота значно виграла б, якби в дисертації було подано закордонний досвід проектування професійної компетентності керівника аматорських інструментальних колективів.

Загальний висновок.

Отже, на підставі ґрунтовного аналізу дисертації Зуба Георгія Вікторовича «Підготовка майбутніх фахівців музичного мистецтва до керівництва аматорськими інструментальними колективами в умовах університету» ми дійшли висновку, що робота є цілісним, самостійним і завершеним науковим доробком, що має наукову новизну й практичне значення і відповідає встановленим вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 №567 зі змінами, а її автор –Зуб Георгій Вікторович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри методики музичного
виховання, співу та хорового диригування
Криворізького державного педагогічного
університету

Н. А. Овчаренко

